

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دبیرخانه راهبری کشوری برق و الکترونیک

مستقر در استان کردستان

دیرخانه راهبری کشوری برق و الکترونیک

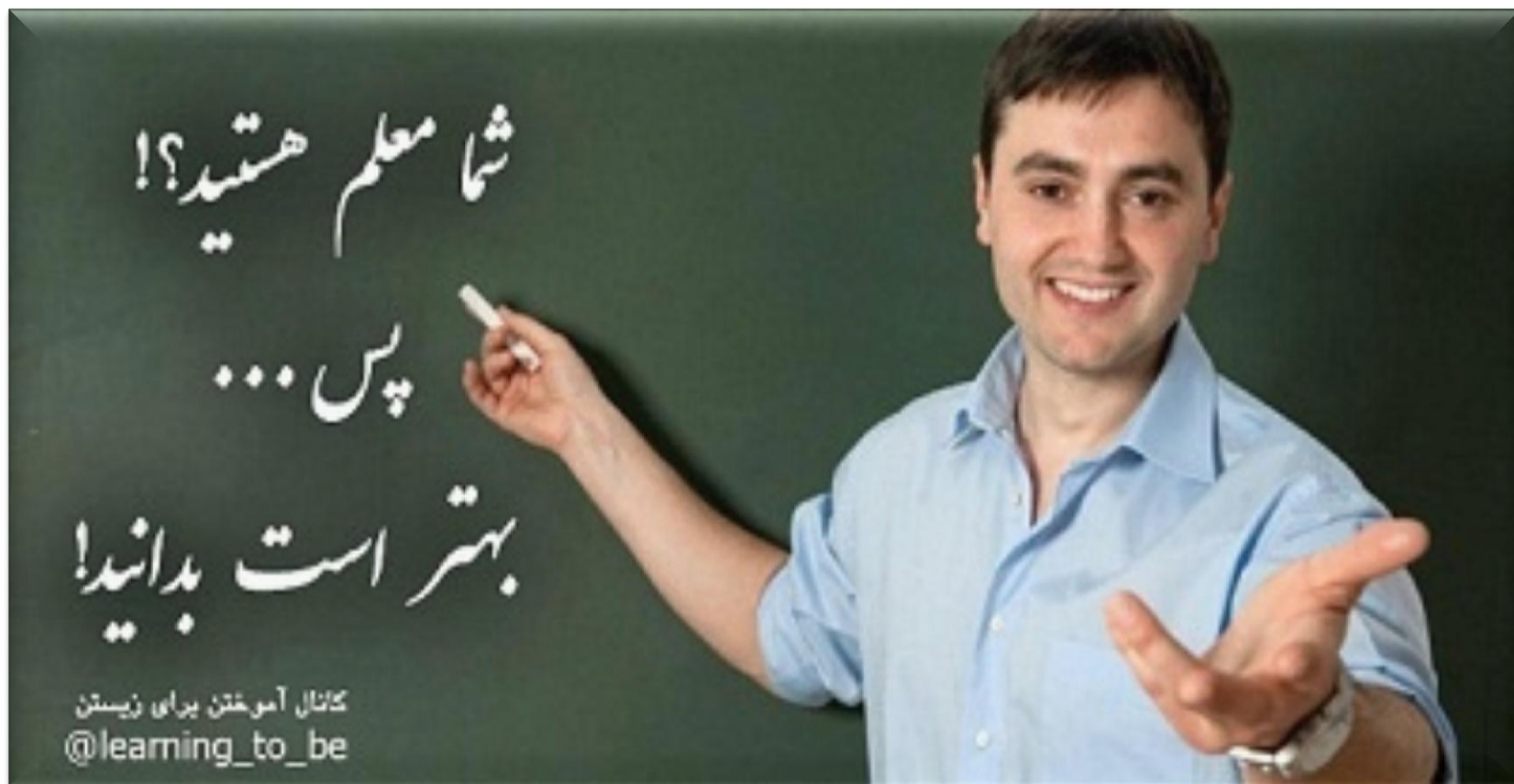
آشنایی با

درس پژوهی

(Lesson study)

۱۳۹۶ جبار اسلامی پور

تدریس نیاز به پژوهش و طراحی دارد؟!!

Lesson Study

“Lesson study is really as much of a culture as it is a professional development practice.”

درس پژوهی

درس پژوهی **الگوی پرورش حرفه ای معلمان** در مدرسه است و در عمل به گسترش فرهنگ یادگیری در مدرسه یاری می رساند و محیطی را فراهم می سازد تا **معلمان از یکدیگر بیاموزند**، دانش حرفه ای خود را ارتقا دهند، به بازبینی و بازاندیشی در رفتار آموزشی و تربیتی خود پردازند و بیش از پیش به نیازها و نحوه تعامل با دانش آموزان

توجه کنند.

تعریف درس پژوهی

□ درس پژوهی فعالیت اشتراکی معلمان برای طراحی

دروس به منظور فراهم کردن بهترین فرصت برای

یادگیری دانش آموزان است.

اقدام پژوهی (Action Research)

اقدام پژوهی به معنی پژوهش در عمل است. پژوهش در عمل نوعی از مطالعه و بررسی است که افراد برای **تغییر وضعیت نامطلوب** و رسیدن به وضعیت نسبتاً مطلوب و در نهایت به بهسازی کارها در محیط شغلی شان به کار می برند.

تفاوت های درس پژوهی و اقدام پژوهی

اقدام پژوهی	درس پژوهی
نقطه عزیمت تئوری به عمل	نقطه عمل است
هدف : انجام پژوهش در حین عمل	هدف: پرورش حرفه ای معلمان
ماهیت : تفسیر داده ها	ماهیت: بازاندیشی (تفکر)
اجرای آن می تواند فردی یا تیمی باشد.	اجرای درس پژوهی به شیوه تیمی است.
قابل اجرا در هر سازمان و ارگان	قابل اجرا فقط در کلاس و مدرسه
دامنه عمل : گسترده	دامنه عمل: جزئی و محدود
اجرا به شیوه تیمی یا انفرادی	اجرا به شیوه تیمی
فاقد راهنمای عمل خاص	دارای طرح درس و راهنمای عمل خاص
هدف اساسی شناسایی و کاربرد روش حل مسئله در عمل	هدف اساسی یادگیری معلم

اهداف درس پژوهی

- ایجاد زمینه برای به اشتراک گذاری دانش و تجربه معلمان در مدرسه (گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس و فراهم کردن محیط یادگیری معلمان از یکدیگر)
- تسهیل شرایط شکل گیری سازمان یادگیرنده با گسترش فرهنگ یادگیری در مدارس
- اصلاح و بهسازی مستمر آموزش با تمرکز و توجه به فرآیند یادگیری دانش آموزان

درس پژوهی کلاس درس را بایک چشم دیگر دیدن است.

درس پژوهی کلاس درس را گسترده نمودن است.

درس پژوهی تدریس معلم را بایک گوش دیگر شنیدن است.

منطق درس پژوهی

درس پژوهی روشی برای باز کردن درهای کلاس درس و

پایانی بر جدایی معلمان از یکدیگر است.

منطق درس پژوهی را می توان این چنین بیان کرد:

اگر می خواهید آموزش را بهبود ببخشید،

اثربخش ترین جا برای چنین کاری **کلاس درس** است.

بهبود در **کلاس درس** در درجه اول اهمیت قرار دارد.

درختان بزرگ از دانه های کوچک می رویند،

و انسان های بزرگ از کلاس های کوچک!

در گروه‌های درس پژوهی معمولاً علاوه بر **معلمان**، **مدیران مدارس**، برخی از **اولیاء** علاقمند و همچنین **ناظرانی** از بیرون مانند: **متخصصان تعلیم و تربیت** و **راهنمایان تعلیماتی** حضور می‌یابند.

تیم درس پژوهی

درس پژوهی را گروه تشکیل می دهد و الفبای گروهی کار کردن و تقسیم وظایف است.

بنابراین باید با معرفی هر یک از اعضای گروه نقش و وظایفش نیز در گروه درس پژوهی دقیقا مشخص شود.

تیم درس پژوهی

تیم درس پژوهی به تعدادی از دبیران هم رشته گفته می شود که به منظور تحقق اهداف مشترک در مسیر توسعه ی حرفه ای خود و همچنین توسعه ی یادگیری دانش آموزان در حین تدریس در کلاس حاضر شده و کاملاً به شکوفایی، هم افزایی و موفقیت یکدیگر متعهد هستند.

تعیین هدف پژوهش (بیان مساله)

در واقع چرایی انتخاب موضوع ، همکاران باید دقیقا بیان کنند چرا از میان محتوی های متفاوت و تنوع موضوعات درسی این موضوع را برگزیده اند و در طول فرآیند درس پژوهی می خواهند به چه اهدافی دست یابند؟

دلایلی شبیه به:

- دانش آموزان در درک کدام مباحث و دروس مشکل دارند؟

- یافتن روشی برای انتقال یک مفهوم جدید در کلاس درس

- استفاده از نظرات همکاران، افراد متخصص، دانش آموزان و اولیا.

مسأله درس پژوهی از دو منبع اصلی استخراج می‌شود:

دشواری‌های تدریس که **معلمان** با آن مواجه هستند.

دشواری‌های یادگیری که **دانش آموزان** با آن رو در رویند.

تعیین ماده و موضوع درسی که برای معلم و دانش‌آموزان چالش برانگیز باشد و بتوان با اجرای طرح درس پژوهی به هدف‌های بلند مدت تحقیق دست یافت.

- در چه حوزه‌هایی برای دانش‌آموزان چالش ایجاد می‌شود؟

- چالش‌های مشترک بین دانش‌آموزان در چه زمینه‌ای است؟

- تدریس چه موضوعاتی مشکل است؟

- چه موضوعاتی مهم‌ترین اثر را دارد؟

طراحی تدریس (برنامه ریزی درسی)

- تعیین اهداف (کلی، جزئی، رفتاری و رفتار ورودی) براساس جدول دوبعدی (عرصه و عناصر)
- تعیین الگوها و روش‌های تدریس مناسب.
- وسایل و امکانات آموزشی (بر اساس رویکرد IT)
- طراحی ارزشیابی مناسب (تشخیصی، تکوینی و تکمیلی)
- طراحی و تدوین سناریوی آموزشی (برای اساس گام‌های آموزشی) توسط اعضای گروه با یکدیگر.
- این طرح، ایده‌های جمعی و سوالات مربوط به تدریس را نشان می‌دهد. برنامه ریزی کردن توانایی تدریس، فعالیت‌های یادگیری، سوالات کلیدی برای دانش‌آموزان و پاسخ‌های پیش‌بینی شده دانش‌آموزان را در می‌گیرد.

اجرای تدریس

- یک نفر از اعضای تیم طرح درس را بر اساس نظرات گروه برای گروهی از فراگیران تدریس می‌کند.

- اعضای تیم در انتهای کلاس می‌نشینند به طوری که در زمان تدریس هیچ دخالتی در تدریس نمی‌نمایند و موجبات حواس پرتی دانش‌آموزان نشوند.

- نکات مثبت و منفی تدریس، عکس‌العمل دانش‌آموزان، امکانات و وسایل تدریس، فیلم‌برداری و... یادداشت برداری می‌کنند.

- می‌توان از مهمانان و افراد مدعو، مطلع و آگاه نیز استفاده کرد.

- اگر ناظران غیر از اعضای تیم درس پژوهی هستند باید قبل از شروع
برگزار شود.

نکات اجرایی در مشاهده ناظرین و اعضای تیم درس پژوهی

مشاهدات خود در طول اجرای درس را بلافاصله یادداشت کنید.

پاسخ های فردی دانش آموزان، نام آن ها، زمان بروز رفتار، و محلی که او نشسته است را یادداشت کنید.

تعاملات بین معلم و دانش آموزان، و همچنین بین دانش آموزان با یکدیگر را یادداشت کنید.

چگونگی شروع و ادامه انجام تکالیف توسط دانش آموزان را یادداشت کنید.

فرایند کج فهمی های دانش آموزان و زمان و چگونگی اصلاح و تغییر آن ها را دقیقاً بنویسید.

چگونگی شکل گیری دانش و فهم جدید، براساس تکالیف و فعالیت هادر کلاس درس، را بنویسید.

روش های مختلف دانش آموزان برای حل مسائل ارائه شده در کلاس درس را یادداشت کنید.

مواردی که مشاهده گران باید از آن بپرهیزند:

- گفت و گو با یکدیگر در حین کلاس
- رفتار کردن به عنوان ناظر یا مربی
- رفتار کردن به عنوان معلم در کلاس
- ارزشیابی معلم
- اجازه دهید تدریس روال طبیعی خود را طی کند.

بررسی تدریس و اصلاح طرح درس

- اظهارنظرهای معلم تدریس کننده
- اظهارنظرهای اعضای گروه درس پژوهی مبتنی بر مدارک و شواهد
- اظهارنظرهای میهمانان مدعو و مطلعین مبتنی بر مدارک و شواهد
- مصاحبه با دانش آموزان
- بحث آزاد در میان گروه و میهمانان و مدعوین
- جهت انتقال ارزش گزارش به مرحله‌ی بعدی درس پژوهی، گروه باید پیچیدگی مدارک و شواهد مربوط به درک دانش آموز را به دست آورد.
- لازم است گزارش اعضا در گزارش درس پژوهی ثبت گردد.

بازنگری طرح درس

- این مرحله فرصتی برای معلمان جهت استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده در طول مشاهده و گزارش‌گیری اولیه تدریس برای یادگیری فراهم می‌آورد.

- بازنگری و بازبینی به گروه یاد می‌دهد آنچه را یاد گرفته‌اند را حفظ و درکار آینده از آن استفاده کنند و مواردی که نیاز به تغییر یا اصلاح دارند، اعمال کنند.

- در این مرحله می‌توان فقط موارد تغییر یا اصلاح یافته را ثبت نمود و موارد مشترک در سناریوی اولیه نیاز به بازنویسی ندارد.

مراحل بازبینی و اصلاح طرح شامل:

۱- جمع‌آوری و بازبینی داده‌ها

۲- تحلیل داده‌ها

۳- شناسایی تغییرات لازم

۴- بازنگری طرح درس

سهیم شدن در نتایج

- این مرحله‌ی نهایی ایجاد گزارش در مورد طرح پژوهشی می‌باشد که تیم‌ها کار خود را مستند سازی کرده و به تسهیم دانش حرفه‌ای خود می‌پردازند.
- بازتاب‌ها مهم‌ترین تئوری‌های مربوط به آموزش موثر و یادگیری می‌باشند. فرایند بازتاب مرحله‌ای کلیدی در حصول اطمینان از انتقال دانش و تجارب به سطح یادگیری، تغییر و عمل است.
- بازتاب بخش اساسی فرایند درس پژوهی است.
- در بازتاب نتایج باید به نکات زیر اشاره کرد:
 - موفقیت‌ها
 - چالش‌ها
 - میزان دستیابی به هدف پژوهش
 - گزارش‌گیری از مراحل قبلی

درس پژوهی یعنی تصویری از یک کلاس شیشه ای که همه درون آن رامی بینند.

هدف نهایی درس پژوهی

بهبود عملکرد تدریس معلمان در تفهیم و تدریس مطالب درسی به بهترین وجه به دانش آموزان

تمرکز درس پژوهی:

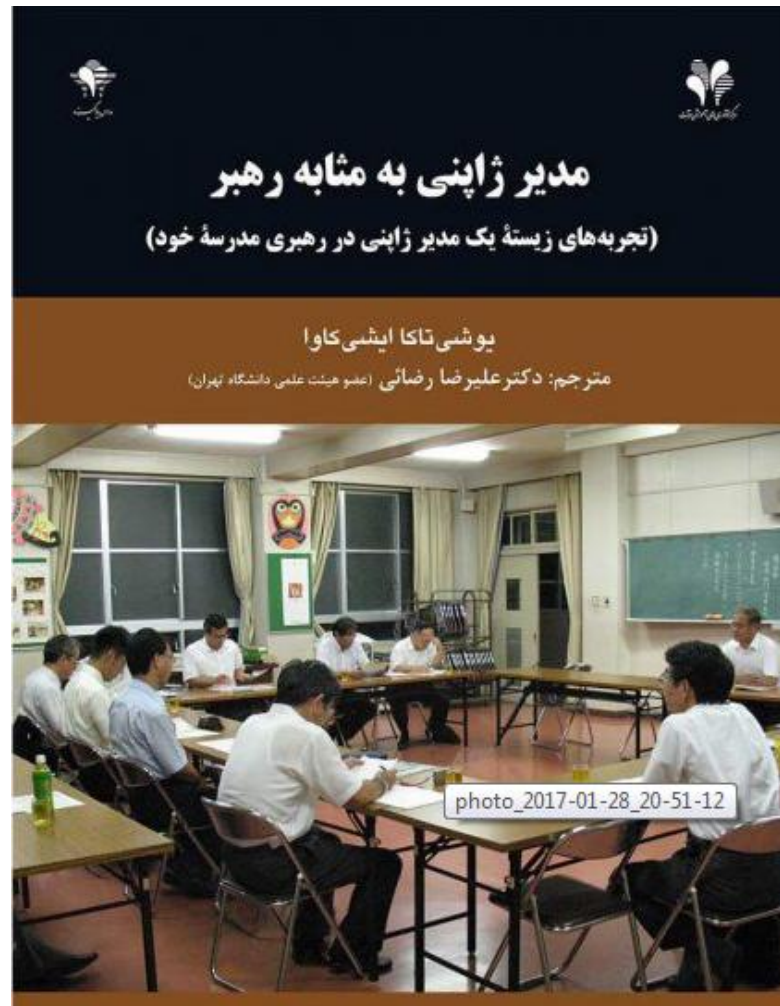
- بر تدریس است نه معلمان
- بر کارکردن دانش آموز است نه کار دانش آموز

و ملاک سنجش موفقیت درس پژوهی
بر یادگیری معلمان است نه تولید یک درس

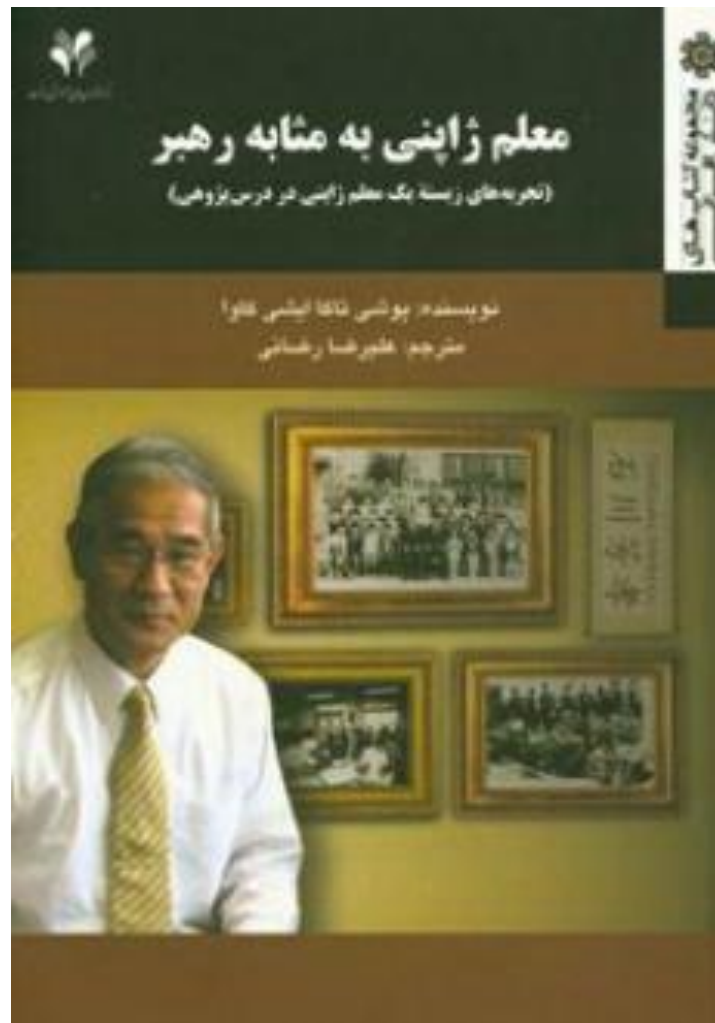
نقش مدیران در درس پژوهی

- معلمان می توانند از مدیران برای مشارکت در مشاهدات و تدوین گزارشات دعوت کنند.
- مدیران می توانند در شکست یا موفقیت درس پژوهی نقش اساسی را ایفا کنند.
- بدون مدیری که درس پژوهی را درک می کند و برای آن ارزش قائل باشد، پیگیری آن، بسیار دشوار می باشد.
- مدیران باید با تمام امکانات و منابع، حمایت لازم را از گروه ها در زمان برخورد با مشکلات درس پژوهی بعمل آورند.

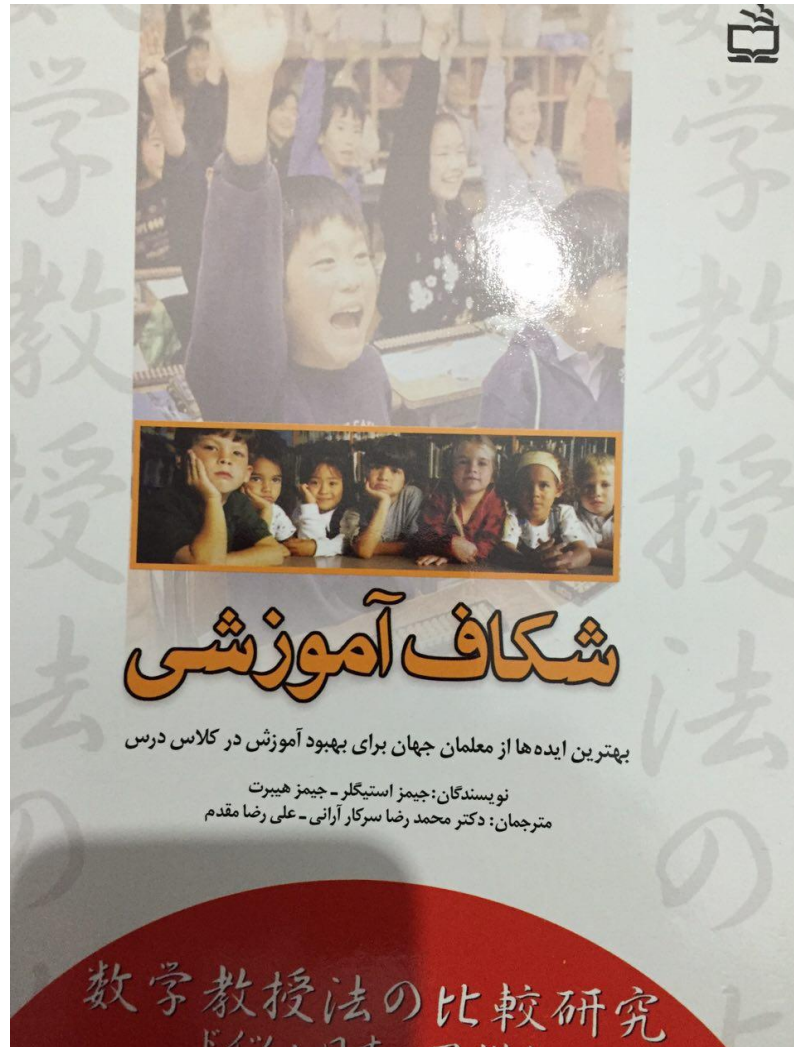
چند منبع برای مطالعه بیشتر

چند منبع برای مطالعه بیشتر

چند منبع برای مطالعه بیشتر

پویا باشیر و پاینده

